

32004F0068

20.1.2004

EUROOPA LIIDU TEATAJA

L 13/44

NÕUKOGU RAAMOTSUS 2004/68/JSK,**22. detsember 2003,****laste seksuaalse eksploateerimise ja lapsporno vastu võitlemise kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 29, artikli 31 lõike 1 punkti e ja artikli 34 lõike 2 punkti b,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu ja komisjoni tegevuskavas Amsterdami lepingu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala ⁽³⁾ käsitlevate sätete parimal viisil rakendamise kohta, Euroopa Ülemkogu Tampere istungi järel dustes ja Euroopa Parlamendi 11. aprilli 2000. aasta resolutsioonis nõutakse seadusandlike meetmete võtmist laste seksuaalse eksploateerimise ja lapsporno vastu, sealhulgas selleks ühtsete määratluste, kuriteo tunnuste ja karistuste sätestamist.

(2) Nõukogu 24. veebruari 1997. aasta ühismeedet 97/154/JSK, mis käsitleb inimkaubanduse ja laste seksuaalse eksploateerimise vastu võitlemise meetmeid, ⁽⁴⁾ ning nõukogu 29. mai 2000. aasta otsust 2000/375/JSK lapsporno vastase võitluse kohta Internetis ⁽⁵⁾ tuleb täiendada edasise seadusandliku tegevusega, et vähendada liikmesriikide õiguslike lähenemisviiside erinevust ja aidata kaasa õigusalasale ja õiguskaitseorganite vahelisele tõhusale koostööle laste seksuaalse eksploateerimise ja lapsporno tõkestamiseks.

(3) Euroopa Parlament kordas oma 30. märtsi 2000. aasta resolutsioonis meetmete rakendamise kohta lasteseksitüürismi vastu võitlemiseks, et lasteseksitüürism on kuritegu, mis on seotud laste seksuaalse eksploateerimise ja lapsporno kuritegudega, ning nõudis, et komisjon esitaks nõukogule raamotsuse eelnõu, milles sätestataks miinimumeeskirjad seoses kõnealuste kuritegude tunnustega.

(4) Laste seksuaalne eksploateerimine ja lapsporno kujutavad endast inimõiguste ja lapse põhiõiguse – õigus harmoonilisele kasvatusel ja arengule – rasket rikkumist.

(5) Lapsporno, mis on laste seksuaalse eksploateerimise eriti raske vorm, laieneb ja levib uute tehnoloogiate ja Interneti kasutamise teel.

(6) Euroopa Liit peab täiendama rahvusvaheliste organisatsioonide tehtavat olulist tööd.

(7) Rasketele kuritegudele nagu laste seksuaalne eksploateerimine ja lapsporno tuleb suunata terviklik lähenemine, mille korral kõigis liikmesriikides ühised kriminaalõiguse komponendid, sealhulgas tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad sanktsioonid moodustavad koos kõige laiaulatuslikuma võimaliku õiguslasale koostööga ühtse terviku.

(8) Kooskõlas lähimuse ja proportsionaalsuse põhimõttega piirdub käesolev raamotsus kõnealuste eesmärkide Euroopa tasandil saavutamiseks vajalike miinimummeetmetega ega lähe kõnealuste eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

(9) Selliste kuritegude toimepanijate suhtes tuleb kehtestada piisavalt karmid karistused, mis võimaldavad laste seksuaalse eksploateerimise ja lapsporno lisamist nende õigusaktide reguleerimisalasse, mis on juba organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks vastu võetud, nagu näiteks nõukogu 3. detsembri 1998. aasta ühismeede 98/699/JSK, mis käsitleb rahapesu ning kuriteovahendite ja kuritegelikult teel saadud tulu kindlakstegemist, uurimist, blokeerimist, arestimist ja konfiskeerimist, ⁽⁶⁾ ja nõukogu 21. detsembri 1998. aasta ühismeede 98/733/JSK Euroopa Liidu liikmesriikides kuritegelikku ühendusse kuulumise tunnistamise kohta kuriteoks. ⁽⁷⁾

(10) Laste seksuaalse eksploateerimise vastase võitluse erijooned peavad suunama liikmesriike sätestama siseriiklikus õiguses tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused. Sellised karistused tuleks kohandada ka juriidiliste isikute tegevusele.

⁽¹⁾ EÜT C 62 E, 27.2.2001, lk 327.

⁽²⁾ EÜT C 53 E, 28.2.2002, lk 108.

⁽³⁾ EÜT C 19, 23.1.1999, lk 1.

⁽⁴⁾ EÜT L 63, 4.3.1997, lk 2.

⁽⁵⁾ EÜT L 138, 9.6.2000, lk 1.

⁽⁶⁾ EÜT L 333, 9.12.1998, lk 1. Ühismeedet on viimati muudetud raamotsusega 2001/500/JSK (EÜT L 182, 5.7.2001, lk 1).

⁽⁷⁾ EÜT L 351, 29.12.1998, lk 1.

(11) Lapsohvleid tuleks vastavalt nende eale ja arengutasemele küsitleda käesoleva raamotsusega hõlmatud kuritegude uurimise ja nendes süüdistatavate kohtu alla andmise eesmärgil.

(12) Käesolev raamotsus ei piira ühenduse volitusi.

(13) Käesolev raamotsus peaks aitama kaasa laste seksuaalse ekspluateerimise ja lapsporno vastasele võitlusele, täiendades nõukogu poolt vastu võetud õigusakte nagu 29. novembri 1996. aasta ühismeede 96/700/JSK, millega luuakse inimkaubanduse ja laste seksuaalse ekspluateerimise vastase võitluse eest vastutavate isikute ergutus- ja vahetusprogramm; ⁽¹⁾ 16. detsembri 1996. aasta ühismeede 96/748/JSK Europoli uimastiüksuse volituste laiendamise kohta, ⁽²⁾ 29. juuni 1998. aasta ühismeede 98/428/JSK Euroopa kohtute võrgu loomise kohta, ⁽³⁾ 22. aprilli 1996. aasta ühismeede 96/277/JSK, mis käsitleb sidekohtunike vahetuse süsteemi Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise õigusalase koostöö tõhustamiseks, ⁽⁴⁾ ja 29. juuni 1998. aasta ühismeede 98/427/JSK kriminaalasjadega seotud vastastikuse õigusabi heade tavade kohta, ⁽⁵⁾ samuti Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Liidu Nõukogu poolt vastu võetud õigusakte nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. jaanuari 1999. aasta otsus 276/1999/EÜ, millega võetakse vastu ühenduse mitmeaastane tegevuskava Interneti kasutamise turvaliseks muutmise kohta ülemaailmsetes võrkudes leiduva ebaseadusliku ja kahjuliku materjali vastu võitlemise teel ⁽⁶⁾ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. jaanuari 2000. aasta otsus 293/2000/EÜ, millega võetakse vastu ühenduse tegevusprogramm (Daphne programm 2000–2003) laste, noorte ja naiste vastase vägivalla ennetusmeetmete kohta, ⁽⁷⁾

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA RAAMOTSUSE:

Artikkel 1

Mõisted

Käesolevas raamotsuses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) *laps* – iga alla 18 aasta vanune isik;
- b) *lapsporno* – pornograafiline materjal, mis visuaalselt kujutab või esitab
  - i) reaalselt last, kes osaleb ühemõtteliselt seksuaalses tegevuses või on sellesse kaasatud, kusjuures lapse suguelundid või häbemepiirkond on sugukõlvatult eksponeeritud; või

ii) reaalselt isikut, kes näib lapsena, kaasatuna punktis i mainitud tegevusse või selles osalevana; või

iii) realistlikku kujutist tegelikkuses mitteeksisteerivast lapsest kaasatuna punktis i mainitud tegevusse või selles osalevana;

c) *arvutisüsteem* – seade või omavahel ühendatud või seotud seadmete rühm, mille hulgas üks või mitu seadet teostavad vastavalt programmile andmete automaattöötlust;

d) *juriidiline isik* – üksus, millel on juriidilise isiku staatus vastavalt kehtivatele õigusaktidele, välja arvatud riigid või teised avalik-õiguslikud organid, kes teostavad riigivõimu, ja avalik-õiguslikud rahvusvahelised organisatsioonid.

Artikkel 2

Laste seksuaalse ekspluateerimisega seotud kuriteod

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada järgmiste tahtlike tegude karistatavus:

- a) lapse sundimine prostitutsioonile või pornograafilistes etteastetes osalemisele; või majandusliku kasu teenimine kõnealusest tegevusest või lapse seksuaalne ekspluateerimine muul viisil kõnealusel eesmärgil;
- b) lapse värbamine prostituudiks või osalema pornograafilistes etteastetes;
- c) osalemine seksuaalsetes toimingutes lapsega,
  - i) kasutades selleks sundi, jõudu või ähvardusi;
  - ii) andes lapsele seksuaalses toimingus osalemise eest raha või muus vormis hüvitist või tasu või
  - iii) kuritarvitades tunnustatud usaldusisiku positsiooni, võimu või mõju lapse suhtes.

Artikkel 3

Lapsporno seotud kuriteod

1. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et tagada järgmiste tahtlike, õigustamatult toime pandud tegude karistatavus olenevata sellest, kas need pandi toime arvutisüsteemi abil või mitte:

- a) lapsporno tootmine;
- b) lapsporno müük, levitamine ja edasiandmine;
- c) lapsporno pakkumine või kättesaadavaks tegemine;
- d) lapsporno omandamine ja omanine.

⁽¹⁾ EÜT L 322, 12.12.1996, lk 7.

⁽²⁾ EÜT L 342, 31.12.1996, lk 4.

⁽³⁾ EÜT L 191, 7.7.1998, lk 4.

⁽⁴⁾ EÜT L 105, 27.4.1996, lk 1.

⁽⁵⁾ EÜT L 191, 7.7.1998, lk 1.

⁽⁶⁾ EÜT L 33, 6.2.1999, lk 1.

⁽⁷⁾ EÜT L 34, 9.2.2000, lk 1.

2. Liikmesriik võib mitte sätestada kriminaalvastutust lapspornograafia seotud teo korral järgmistel juhtudel:

- a) artikli 1 punkti b alapunktis ii osutatud juhul, kui lapsena näiv reaalne isik oli kujutamise ajal tegelikult vähemalt 18-aastane;
- b) artikli 1 punkti b alapunktides i ja ii osutatud tootmise ja omanemise korral on kujutatud lapsed, kes ei ole lapsealised, andnud tootmiseks ja omanemiseks oma nõusoleku ning kujutised on mõeldud üksnes neile endale isiklikuks kasutamiseks. Isegi juhul, kui nõusoleku olemasolu on tõendatud, ei võeta seda arvesse, kui selle saamiseks on kuriteo toimepanija kuritarvitanud oma kõrgemat vanust, küpsust, positsiooni, staatust, kogemust või ohvri sõltuvust temast;
- c) artikli 1 punkti b alapunktis iii osutatud juhul, kui on tõendatud, et tootja tootis ja omas pornograafilist materjali ainult oma isiklikuks kasutamiseks, kuivõrd tootmisel ei ole kasutatud pornograafilist materjali artikli 1 punkti b alapunktide i ja ii tähenduses ning tingimusel, et teoga ei kaasnenud materjali levitamise riski.

Artikkel 4

Kihutamine, kaasa aitamine ja kuriteokatse

1. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada artiklites 2 ja 3 nimetatud kuritegudele kihutamise või neile kaasa aitamise karistatavus.
2. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada artiklis 2 ja artikli 3 lõike 1 punktides a ja b osutatud kuritegude katsete karistatavus.

Artikkel 5

Karistused ja raskendavad asjaolud

1. Kui lõikest 4 ei tulene teisiti, võtab iga liikmesriik vajalikud meetmed, et tagada artiklites 2, 3 ja 4 osutatud kuritegude kriminaalkorras karistatavus, kusjuures maksimaalmääraks on vähemalt ühe- kuni kolmeaastane vangistus.
2. Kui lõikest 4 ei tulene teisiti, võtab iga liikmesriik vajalikud meetmed, et tagada järgmiste kuritegude kriminaalkorras karistatavus, kusjuures maksimaalmääraks on vähemalt viie- kuni kümneaastane vangistus:
  - a) artikli 2 punktis a osutatud kuriteod, mis seisnevad "lapse sunnitud prostitutsioonile või pornograafilistes etteastetes osalemisele", ja artikli 2 punkti c alapunktis i osutatud kuriteod;

- b) artikli 2 punktis a osutatud kuriteod, mis seisnevad "majandusliku kasu teenimises kõnealusest tegevusest või lapse seksuaalses ekspluateerimises muul viisil kõnealusel eesmärgil", ja artikli 2 punktis b osutatud kuriteod; mõlemal juhul niivõrd, kui on tegemist prostitutsiooniga, kusjuures võib kehtida vähemalt üks järgmistest tingimustest:
  - ohvriks on laps, kes on siseriikliku õiguse kohaselt lapsealine,
  - teo toimepanija on tahtlikult või kergemeelsuse tõttu seadnud ohtu lapse elu,
  - kuriteo toimepanemisel kasutatakse rasket vägivalda või põhjustatakse lapsele tõsist kahju,
  - kuriteod on toime pannud kuritegelik ühendus ühismeele 98/733/JSK tähenduses, olenemata kõnealuses ühismeesmärges sätestatud karistuse tasemest;

- c) artikli 2 punktis a osutatud kuriteod, mis seisnevad "majandusliku kasu teenimises kõnealusest tegevusest või lapse seksuaalses ekspluateerimises muul viisil kõnealusel eesmärgil", ja artikli 2 punktis b osutatud kuriteod, mõlemal juhul niivõrd, kui on tegemist pornograafiliste etteastetega; artikli 2 punkti c alapunktides ii ja iii ning artikli 3 lõike 1 punktides a, b ja c osutatud kuriteod, kui ohvriks on laps, kes on siseriikliku õiguse kohaselt lapsealised, ja võib kehtida vähemalt üks käesoleva lõike punkti b teises, kolmandas või neljandas taandes nimetatud tingimustest.

3. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada vajaduse korral võimalus tõkestada füüsilise isiku, kes on mõistetud süüdi mõne artiklites 2, 3 või 4 osutatud kuriteo eest, laste järele vaatamisega seotud kutsetegevuse ajutiselt või alaliselt.

4. Kõik liikmesriigid võivad artikli 1 punkti b alapunktis iii osutatud lapspornograafia seotud kuritegude suhtes kehtestada muid, sealhulgas mittekriminaalõiguslikke karistusi või meetmeid.

Artikkel 6

Juriidiliste isikute vastutus

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada juriidiliste isikute vastutusele võtmine artiklites 2, 3 ja 4 nimetatud kuritegude eest, mille on nende kasuks toime pannud iseseisvalt või juriidilise isiku organi liikmena tegutsenud isik, kes on juriidilise isiku juures juhtival kohal järgmistel alustel:
  - a) volitus esindada seda juriidilist isikut;
  - b) volitus teha otsuseid selle juriidilise isiku nimel või

c) volitus kontrollida juriidilist isikut.

2. Lisaks lõikes 1 sätestatud juhtudele võtavad kõik liikmesriigid vajalikud meetmed, et tagada juriidiliste isikute vastutusele võtmine, kui lõikes 1 nimetatud isiku puuduliku järelevalve või kontrolli tagajärjel on osutunud võimalikuks, et juriidilise isiku alluvuses olev isik on pannud juriidilise isiku kasuks toime artiklites 2, 3 või 4 nimetatud kuriteo.

3. Juriidilise isiku vastutus vastavalt lõigetele 1 ja 2 ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on osalenud artiklites 2, 3 ja 4 nimetatud kuriteo toimepanemises täideviija, kihutaja või kaasaitajana.

Artikkel 7

Juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused

1. Iga liikmesriik võtab vajalikke meetmeid, et tagada artikli 6 lõike 1 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate karistuste kohaldamine, mille hulka kuuluvad kriminaalõiguslikud ja muud trahvid ning võivad kuuluda muud karistused, näiteks:

- a) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
- b) ajutine või alaline äritegevuse keeld;
- c) kohtuliku järelevalve alla paigutamine;
- d) sundlõpetamine või
- e) kuriteo toimepanekul kasutatud asutuste ajutine või alaline sulgemine.

2. Iga liikmesriik võtab vajalikke meetmeid, et tagada artikli 6 lõike 2 kohaselt vastutusele võetud juriidilise isiku suhtes tõhusate, proportsionaalsete ja hoiatavate karistuste või meetmete kohaldamine.

Artikkel 8

Jurisdiksioon ja süüdistuse esitamine

1. Kõik liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklites 2–4 nimetatud õigusrikkumiste üle, kui:

- a) kuritegu on tervikuna või osaliselt toime pandud selle riigi territooriumil;
- b) kuriteo toimepanija on selle liikmesriigi kodanik või
- c) kuritegu on toime pandud selle liikmesriigi territooriumil asutatud juriidilise isiku kasuks.

2. Liikmesriik võib otsustada, et ta ei kohalda lõike 1 punktides b ja c sätestatud jurisdiktsiooni käsitlevaid norme või kohaldab neid ainult erijuhtudel või -asjaoludel, kui kuritegu on toime pandud väljaspool tema territooriumi.

3. Liikmesriik, kes vastavalt siseriiklikele õigusaktidele oma kodanikke välja ei anna, võtab vajalikud meetmed, et kehtestada oma jurisdiktsioon artiklites 2–4 nimetatud kuritegude üle ja vajaduse korral esitada süüdistus, kui selle liikmesriigi kodanik on kuriteo toime pannud väljaspool kõnealuse riigi territooriumi.

4. Kui liikmesriigid otsustavad kohaldada lõiget 2, teatavad nad sellest nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile ning viitavad vajaduse korral erijuhtudele või -asjaoludele, mille suhtes otsust kohaldatakse.

5. Liikmesriigid tagavad, et nende jurisdiktsioon hõlmab olukordi, kus artiklis 3 ja, kui see on asjakohane, artiklis 4 nimetatud kuritegu on toime pandud arvutisüsteemi abil, millele toimus juurdepääs tema territooriumilt, olenemata sellest, kas arvutisüsteem asub tema territooriumil.

6. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed võimaldamaks vähemalt kõige raskemate artiklis 2 osutatud kuritegude korral siseriikliku õiguse kohaselt süüdistuse esitamist pärast seda, kui ohver on saanud täisealiseks.

Artikkel 9

Ohvrite kaitse ja abistamine

1. Liikmesriigid tagavad, et käesolevas raamotsuses käsitletud kuritegude uurimine või nende suhtes süüdistuse esitamine ei sõltu kuriteoohvri tunnistusest ega süüdistusest, vähemalt juhul, kui kohaldatakse artikli 8 lõike 1 punkti a.

2. Artiklis 2 nimetatud kuriteo ohvreid tuleks käsitada eriti kaitsetute ohvritena vastavalt nõukogu 15. märtsi 2001. aasta raamotsuse 2001/220/JSK (ohvrite seisundi kohta kriminaalmenetluses) ⁽¹⁾ artikli 2 lõikele 2, artikli 8 lõikele 4 ja artikli 14 lõikele 1.

3. Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada ohvri perekonnale asjakohane abi. Eelkõige kohaldab iga liikmesriik vajaduse ja võimaluse korral kõnealuse raamotsuse artiklit 4 selles mainitud perekonna suhtes.

Artikkel 10

Territoriaalne kohaldamisala

Käesolevat raamotsust kohaldatakse Gibraltari suhtes.

⁽¹⁾ EÜT L 82, 22.3.2001, lk 1.

*Artikkel 11***Ühismeetme 97/154/JSK kehtetuks tunnistamine**

Ühismeetme 97/154/JSK tunnistatakse kehtetuks.

*Artikkel 12***Rakendamine**

1. Liikmesriigid võtavad käesoleva raamotsuse järgimiseks vajalikud meetmed hiljemalt 20. jaanuariks 2006.

2. Liikmesriigid edastavad 20. jaanuariks 2006 nõukogu peasekretariaadile ja komisjonile sätete teksti, millega võetakse siseriiklikku õigusesse üle käesolevast raamotsusest tulenevad kohustused. Nõukogu hindab enne 20. jaanuari 2008 selle teabe põhjal

koostatud aruande ja komisjoni kirjaliku aruande alusel, mil määral liikmesriigid on järginud käesoleva raamotsuse sätteid.

*Artikkel 13***Jõustumine**

Käesolev raamotsus jõustub selle *Euroopa Liidu Teatajas* avaldamise päeval.

Brüssel, 22. detsember 2003

Nõukogu nimel

eesistuja

A. MATTEOLI